

Дзіцячыя бібліятэкі рэспублікі ў 2004 г.

У 2004 г. працягвалася, як вынік дэмаграфічнага спаду ў рэспубліцы, скарачэнне агульнай колькасці дзіцячых бібліятэк. Адбылося гэта ў Брэсцкай, Віцебскай і Гомельскай абласцях. У Брэсцкай вобласці, у прыватнасці, у Драгічынскім раёне, на думку спецыялістаў абласной бібліятэкі, мела месца неабгрунтаванае аб'яднанне дзіцячай і гарпаялковай бібліятэк. Па адной бібліятэцы было закрыта ў Віцебскай і Гомельскай вобласці, а адкрыта была толькі адна – філіял № 16 цэнтралізаванай сістэмы дзіцячых бібліятэк у г. Мінску. Такім чынам, за год лічба дзіцячых бібліятэк у рэспубліцы паменшылася на дзве адзінкі і склала – 265.

Для асноўных колькасных паказчыкаў дзейнасці дзіцячых бібліятэк у пераважнай большасці характэрна адмоўная дынаміка і перш за ўсё – па колькасці карыстальнікаў. На працягу апошніх гадоў іх лічба няўхільна памяншаецца. З кожным годам колькасць дзяцей дашкольнага і малодшага школьнага ўзросту ў чытацкай структуры дзіцячых бібліятэк скарачаецца. Адносна 2003 г. агульная колькасць карыстальнікаў паменшылася на 1,1%. Адток чытачоў меў месца ва ўсіх рэгіёнах і закрануў не толькі бібліятэкі невялікіх населеных пунктаў, а таксама гарадоў, у тым ліку такіх буйных, як Мінск, Гомель. Асабліваю занепакоенасць выклікае структура складу чытачоў дзіцячых бібліятэк, у якой доля дзяцей малодшага школьнага ўзросту з кожным годам скарачаецца.

Зменшыўся таксама аб'ём агульнага фонду на 1,5%. Пераднейшаму колькасць выбыццяў перавышала колькасць паступленняў, вынікам чаго стала старэнне фонду. У 2004 г. доля выбыўшых выданняў складала 3,3% ад агульнага фонду. На 1,8% паменшылася таксама кнігавыдача.

Такім чынам, працэс скарачэння паказчыкаў дзейнасці дзіцячых бібліятэк, які пачаўся колькі гадоў таму, працягваўся і ў 2004 г. Не закрануў ён толькі лічбу наведванняў, якая за два апошнія гады ўзрасла на 16%, але вышэй за ўзровень 2000 г. яна не ўзнялася. Садзейнічаць далейшаму росту наведванняў бібліятэкі змогуць пры ўмове рэгулярнага і якаснага абнаўлення фондаў, пашырэння рэпертуару новых паступленняў, іх відавочнага складу, поўнай камп'ютарызацыі бібліятэк, адкрыцця медыятэк, прадстаўлення новых відаў бібліятэчна-інфармацыйных паслуг і г.д.

Актуальным у 2004 г. для дзіцячых бібліятэк заставаўся пытанне папаўнення фондаў новымі выданнямі для дзяцей і падлеткаў. Даныя, прадстаўленыя ў статыстычным бланку б-нк, не даюць магчымасці прасачыць сітуацыю камплектавання новымі, з пункту гледжання года выдання, паступленнямі. Лічба агульнага аб'ёму паступленняў на працягу 5-ці год вызначалася няўстойліва і ў 2004 г. адносна папярэдняга скарацілася на 9,4%. Гэта азначае, што ў 2004 г. аб'ём паступленняў знаходзіўся на ўзроўні 2001 г.

Скарачэнне аб'ёму паступленняў выразна ілюструюць лічбы паступленняў у цэнтральныя раённыя бібліятэкі Магілёўскай вобласці, дзе 12 бібліятэк (63%) іх паменшылі, прычым значна: ад 1142 экз. да 314 – тры бібліятэкі. У шасці бібліятэках паступленні ўзраслі, але толькі ў дзвюх яны склалі звыш 100 экз. У 5-ці выпадках кніжныя паступленні былі большыя па аб'ёму, чым паступленні перыядычных выданняў, а ў шэрагу бібліятэк нават у 6-8 разоў. Па

гарадскіх бібліятэках, у прыватнасці, Мінскай вобласці, наадварот назіралася павелічэнне паступленняў. Такая сітуацыя вядзе да пагаршэння бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання дзяцей – карыстальнікаў бібліятэк, што знаходзяцца ў невялікіх населеных пунктах і ў сельскай мясцовасці.

Новыя кнігі пры іх нешырокім рэпертуры трапляюць у дзіцячыя бібліятэкі ў пераважнай большасці ў адным экзэмпляры і таму паступаюць толькі ў чытальныя залы. Выпадкі, калі за год у сельскія бібліятэкі паступала ўсяго 6-8 кніг для дзяцей і нават увогуле не паступала ні воднай, у 2004 г. былі не адзінкавымі. У ліку такіх – Бярэзінская, Лагойская РЦБ Мінскай вобласці і інш.

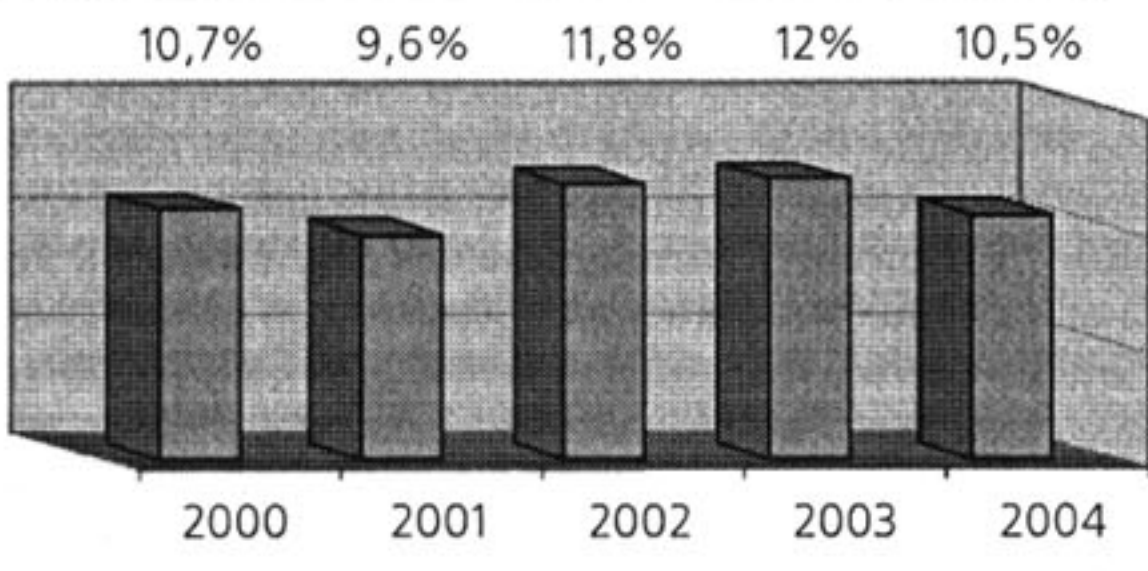
Фонды дзіцячых бібліятэк фізічна зношваюцца і маральна старэюць. Асабліва фонд навукова-папулярнай літаратуры, які на 70% страціў сваю каштоўнасць і актуальнасць. Аб'ём паступленняў перш за ўсё звязаны з бюджэтным фінансаваннем. Пры ўмове рэгулярнага фінансавання нават пры сціпрых памерах бібліятэкі маглі б планамерна выкарыстоўваць грошы на набыццё самых неабходных чытачам выданняў і мэтанакіравана абнаўляць свае фонды. У рэгіёнах, дзе бібліятэкі маюць спонсарскую падтрымку, сітуацыя з папаўненнем і абнаўленнем фондаў лепшая. Да такіх бібліятэк, напрыклад, у Брэсцкай вобласці адносяцца Пружанская, Камянецкая, Ганцавіцкая РДБ. Сродкі на набыццё кніг з мясцовага бюджэту атрымлівалі Пінская ЦГДБ, Ляхавіцкая і Жабінкаўская РДБ, а ў Мінскай вобласці – усе ЦБС. Працэнт выдзялення бюджэтных сродкаў на камплектаванне там знаходзіўся ў межах ад 5% у Любанскай РЦБ да 18,6% у Салігорскай ГЦБ. Высокі працэнт асігнаванняў быў выкарыстаны ў Дзяржынскай і Барысаўскай РЦБ, а таксама ГЦБ г. Барысава – адпаведна 18,5%, 18,2% і 17,6% – і некаторых іншых. Але радыкальна сітуацыя па рэспубліцы не мяняецца. Непакоіць не толькі невялікая колькасць паступленняў, але і іх змястоўны склад, тое, што мала кніг для вольнага чытання па асабістаму выбару і жаданню, што чытачы сярэдняга школьнага ўзросту па-ранейшаму знаходзяцца ў самых неспрыяльных умовах, а бібліятэчны рэпертуар іх чытання застаецца вельмі абмежаваны, не папаўняецца новымі кнігамі і творами.

Хвалюе, што бібліятэкі не маюць магчымасці папаўняць свае фонды ваенна-патрыятычнай літаратурай для дзяцей і падлеткаў, якой у апошнія гады для гэтай катэгорыі чытачоў выдаецца вельмі мала. Нават такія знамянальныя для рэспублікі падзеі і даты, як 60-годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і 60-годдзе Перамогі, не змянілі да лепшага сітуацыю з выданнем патрыятычнай літаратуры для дзяцей. Не заўважаным кнігавыдаўцамі прайшло 75-годдзе юнага героя Вялікай Айчыннай вайны Марата Казея. Апошні раз кніга аб ім перавыдавалася ў канцы 1980-х (Шушкевіч С. Апавяданні пра Марата Казея. – Мн.: Юнацтва, 1988), няма ні воднага выдання для дзяцей аб абаронцах легендарнай Брэсцкай крэпасці, аб Бабруйскай крэпасці, кніг, якія б расказвалі пра М. Гастэлу, К. Заслонава, беларусах – Героях Савецкага Саюза, аб баях на Буйніцкім полі, аб героях, чыімі імёнамі названы вуліцы нашых гарадоў і пасёлкаў і г.д. Асабліва востра недахоп новай літа-

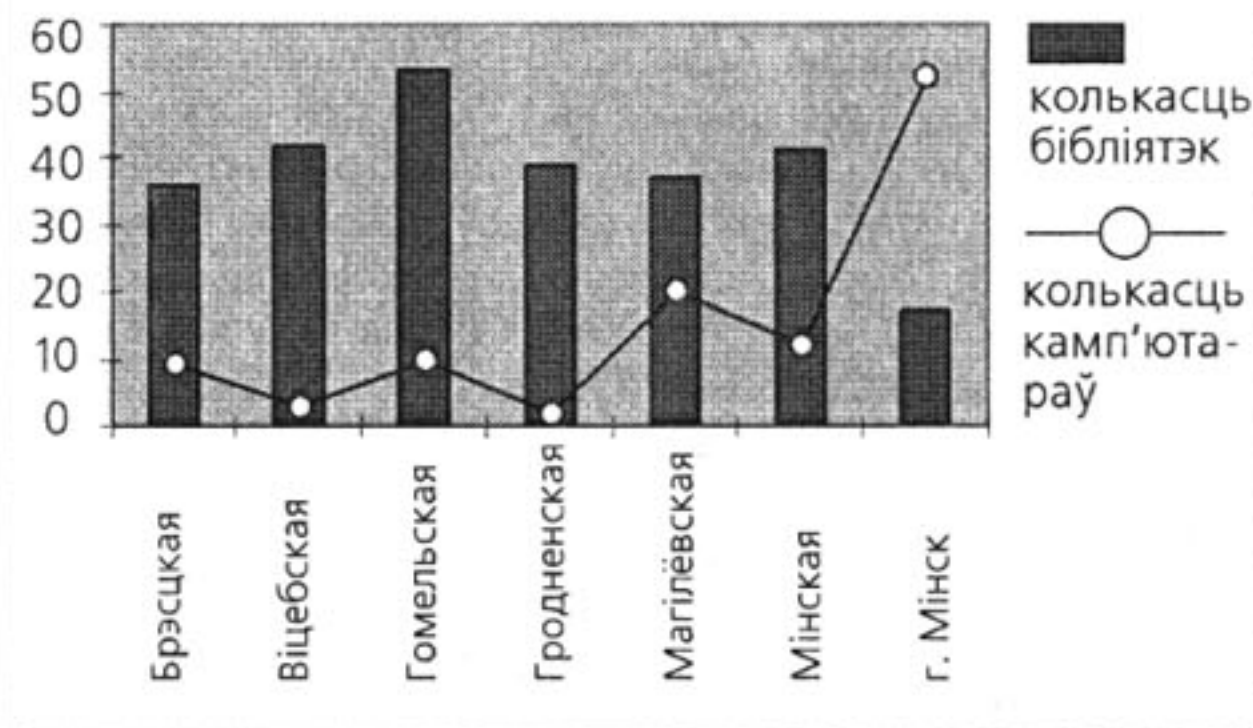
ратуры і новых выданняў ваенна-патрыятычнай тэматыкі бібліятэкі адчулі менавіта ў 2004 г., калі засяродзілі сваю дзейнасць на рабоце па азнаменаванню 60-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Таму побач з пытаннем фінансавання камплектавання бібліятэк сёння ўзнікае праблема стану кнігавыдання для дзяцей.

На камплектаванні бібліятэк побач з бюджэтнымі сродкамі накіроўваліся грошы ад выканання платных паслуг. За кошт іх, напрыклад, Барысаўская і Мядзельская РЦБ набылі адпаведна 115 і 89 экз. дзіцячых кніг. Фонды папаўняліся таксама выданнямі, атрыманымі бібліятэкамі ў дар. Так, бібліятэкі Барысаўскага раёна атрымалі ад Пасольства Расійскай Федэрацыі 4 тыс. дзіцячых кніг, у тым ліку кожная сельская бібліятэка па 92 кнігі для дзяцей. Традыцыйна дзіцячыя бібліятэкі мелі падтрымку інспекцый па ахове навакольнага асяроддзя і прыродных рэсурсаў, якія выдзялялі сродкі на мэтанакіраванае набыццё выданняў экалагічнай тэматыкі, падпіску на перыядычныя выданні. У 2004 г. бібліятэкі Светлагорскай РЦБС з дапамогай інспекцый папоўнілі свае фонды 2402 экз. кніг і 37 камплектамі газеты «Мир животных». У якасці спонсараў дзіцячых бібліятэк пачалі выступаць таксама інспекцыі пажарных частак МНС. У прыватнасці, інспекцыя Нараўлянскай гарадской пажарнай часткі падпісала дзіцячую бібліятэку на часопіс «Эрудит».

У 2004 г. у шэрагу дзіцячых бібліятэк была вырашана праблема рамонту. Асабліва спрыяльным мінулы год стаў для бібліятэк Брэсцкай вобласці, дзе адрамантаваныя будынкі, фасады і новыя памяшканні атрымалі Іванаўская і Пружанская РДБ, дзіцячае аддзяленне Брэсцкай АБ, Пінская ЦГДБ. У Белаазёрскай ДБ Бярозаўскай РЦБС у выніку рэканструкцыі памяшкання з'явілася чытальная зала на 24 месцы. Станоўчыя прыклады паляпшэння матэрыяльнага стану ёсць і ў іншых рэгіёнах: у адрамантаванае памяшканне перайшла Добрушская РДБ Гомельскай вобласці, пасля доўгатэрміновага капітальнага рамонт адкрыўся будынак Іванаўскай РДБ Брэсцкай вобласці. Бібліятэка абсталявана новай мэбляй, тэлевізарам, відэамагнітафонам. Новая бібліятэка адкрылася ў г. Мінску. Добраўпарадкаваныя памяшканні, належнае абсталяванне дзякуючы неаслабнай увазе гарвыканкома мае пераважная большасць бібліятэк г. Бабруйска, у тым ліку ДБ № 5. Але ёсць прыклады, калі бібліятэка закрывалася з-за аварыйнага стану будынка, як, напрыклад, Капыльская РДБ. Капітальны рамонт і вывад з аварыйнага стану неабходны яшчэ 28 памяшканням дзіцячых бібліятэк рэспублікі, што складае 10,5 % ад іх агульнай колькасці (265) і вяртае стан матэрыяльнай базы дзіцячых бібліятэк на ўзровень 2000 г. У той жа час адносна двух папярэдніх гадоў, калі ўзрастала колькасць памяшканняў і будынкаў, якія падлягалі капітальнаму рамонт і знаходзіліся ў аварыйным стане, адбылося некаторае паляпшэнне. Для параўнання: у 2002 г. такі стан мела 11,8% бібліятэк, у 2003 г. – 12%, у 2004 г. – 10,5%. Гл. на мал.

Для разглядаемага года характэрна інтэнсіфікацыя працэсу камп'ютарызацыі дзіцячых бібліятэк, насычэння іх электронным, аўдыёвізуальным абсталяваннем. Самым высокім узроўнем укаранення камп'ютарных тэхналогій па-ранейшаму вылучаецца ЦСДБ г. Мінска, дзе толькі дзве бібліятэкі з 17 не былі камп'ютарызаваны з-за адсутнасці належных проціпажарных умоў. У самой ЦБ у 2004 г. пачаўся працэс планамернага абнаўлення існуючага машыннага парку. Дзве бібліятэкі сістэмы – цэнтральная і № 14 – маюць мэдыятэкі. У 2004 г. колькасць бібліятэк, якія аснашчаны сучасным камп'ютарным і тэхнічным абсталяваннем, папоўнілі таксама Кобрынская, Драгічынская, Маларыцкая, Ганцавіцкая, Камянецкая РДБ Брэсцкай вобласці. У рэгіёне яшчэ 6 бібліятэк заставаліся без належнага тэхнічнага і электроннага аснашчэння, у іх ліку Баранавіцкая ЦГДБ. Увогуле, камп'ютарамі дзіцячыя бібліятэкі рэспублікі яшчэ неукамплектаваны. Менш за ўсё іх у Гродзенскай і Віцебскай абласцях: у першай – дзве, у другой – тры машыны. Самы высокі працэнт аснашчанасці бібліятэк камп'ютарамі ў Магілёўскай вобласці, дзе ён дасягае 54,0%, у той час як па рэспубліцы складае ўсяго 40,7%. На другім месцы бібліятэкі г. Мінска. Тут у сярэднім на адну бібліятэку прыходзіцца звыш трох камп'ютараў, што ў два разы больш, чым у бібліятэках для дарослых. Аснашчанасць камп'ютарамі дзіцячых бібліятэк па рэгіёнах у 2004 г. гл. на мал.

Як бачна, тэхнічнае пераўзбраенне на базе камп'ютарнай тэхнікі ў 2004 г. заставалася надзённым пытаннем для большасці дзіцячых бібліятэк рэспублікі.

Разглядаемы перыяд вылучаецца актыўнай выхаваўчай і асветнай работай, мэтанакіраванай дзейнасцю па рэалізацыі праграм, праз якія бібліятэкі вызначылі прыярытэты ў арганізацыі абслугоўвання дзіцячага насельніцтва свайго рэгіёна. Тэматычная накіраванасць іх вельмі шырокая: падтрымка чытання дзяцей, патрыятычнае, эстэтычнае выхаванне, экалагічная асвета і інфармаванне, адраджэнне нацыянальнай спадчыны, здаровы лад жыцця, арганізацыя вольнага часу дзяцей і г.д. У гэтай сувязі можна нагадаць праграму «Дзіця, якое чытае» – па ёй працавалі бібліятэкі г. Гомеля, «Нравственнно-эстетическое воспитание детей и подростков» (2002–2005 гг.) Лоеўскай РДБ, «Патрыёт» (2003–2007 гг.) Салігорскай РЦБС Гомельскай вобласці, «Датуль завёмся мы народам, пакуль шануем карані» Асіповіцкай РЦБС Магілёўскай вобласці, праграмы прыцягнення дзяцей да бібліятэкі і чытання ЦСДБ г.Мінска.

Галоўную тэму і напрамак работы бібліятэк у 2004 г. вызначыла 60-годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Юбілей гэтай гістарычнай для беларускага народа падзеі вылучыў патрыятычны напрамак работы бібліятэк з дзецьмі і падлеткамі ў асноўны. Бібліятэкі распрацавалі праграмы, прысвечаныя 60-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Ся-

род іх – ГДБ г. Асіповічы, якая ў 2004 г. засяродзіла ўвагу на рэалізацыі сваіх праектаў – «Вазьмі сабе ў прыклад героя» і «Вайна ў лёсе маёй краіны». АДДЗЕЛЫ маркетынгу правялі для бібліятэкараў семінары, дзе разглядалі пытанні выхавання дзяцей і падлеткаў на прыкладзе гераізму народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны, выкарыстання ў бібліятэчнай практыцы нетрадыцыйных прыёмаў выставачнай работы, афармлення кніжна-ілюстрацыйных выставак, прысвечаных 60-годдзю вызвалення Беларусі і 60-годдзю Перамогі. У іх ліку – семінар «Арганізацыя работы бібліятэк да 60-годдзя вызвалення Беларусі і 60-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне» Івацэвіцкай РЦБС Брэсцкай вобласці, «Патрыятычнае выхаванне сродкамі бібліятэкі», «Духоўна-патрыятычнае выхаванне дзяцей і падлеткаў: дзень сённяшні і задачы на будучае» Лельчыцкай РЦБ Гомельскай вобласці, «Фарміраванне духоўных і маральных каштоўнасцей у дзяцей і падлеткаў ва ўмовах бібліятэкі» Полацкай РДБ Віцебскай вобласці, «Станаўленне духоўнасці і патрыятызму дзяцей і падлеткаў» Дзяржынскай РЦБ Мінскай вобласці, «Вогненныя гады Беларусі» Свіслацкай РЦБ Гродзенскай вобласці і інш.

Мэтанакіроўвалі работу бібліятэк па патрыятычнаму выхаванню дзяцей і падлеткаў таксама конкурсы. Бібліятэкі ГЦБС г. Полацка бралі ўдзел у конкурсе на лепшую арганізацыю работы па выхаванню гісторыка-патрыятычнай свядомасці ў насельніцтва. Бібліятэкі-філіялы Дубровенскай РЦБ Віцебскай вобласці правялі конкурс на лепшае афармленне кутка Памяці, а бібліятэкі ЦСДБ г. Мінска спаборнічалі на прыз за самую цікавую кніжна-ілюстрацыйную выстаўку, прысвечаную 60-годдзю вызвалення Беларусі. Увогуле, нагляднаму афармленню ў 2004 г. дзіцячымі бібліятэкамі сталіцы была нададзена асабліва ўвага. Яно цалкам было падпарадкавана ідэі праслаўлення подзвігу воінаў і народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны, ушанаванню памяці тых, хто аддаў жыццё за Радзіму. Сваім афармленнем вылучылася дзіцячая бібліятэка № 5 г. Мінска, дзе была адкрыта Зала Памяці, у якой экспанаваліся краязнаўчыя матэрыялы, фотаздымкі г. Мінска ваенных і пасляваенных гадоў, рэчы ваеннага побыту. Цэнтральным экспанатам, які выклікаў асаблівую цікавасць наведвальнікаў, стала палатка, раскінутая ў зале, якая імітыравала партызанскую зямлянку. Вакол яе былі размешчаны рэчы, якія штодня выкарыстоўваліся ў партызанскім побыце.

У час падрыхтоўкі і святкавання 60-годдзя вызвалення Беларусі бібліятэкі правялі шэраг акцый: «60-летію Перадзі – 60 добрых дел», «Дапамажы памяtnікам», «Прачытай кнігу аб вайне». У ліку такіх бібліятэкі Светлагорскай РЦБС Гомельскай вобласці. Чытачы Трабскай сельскай бібліятэкі Іўеўскай РЦБС Гродзенскай вобласці ўдзельнічалі ў конкурсе на лепшага чытальніка верша пра вайну, а чытачы ДБ №11 г. Мінска – у конкурсе дзіцячага малюнка на асфальце «Нам не патрэбна вайна» і г.д.

Бібліятэкі праводзілі тыдні, дэкады, месячнікі ваенна-патрыятычнай кнігі – «Нам не забыць тыя гады» ДБ №15 г. Мінска.

Самымі распаўсюджанымі мерапрыемствамі, якія бібліятэкі праводзілі ў дзіцячай аўдыторыі, былі ўрокі мужнасці і славы: «Мы помнім імёны герояў», «Хлопчыкі ў салдацкіх шынелях» – ДБ №1 г. Мінска, «Они идут сквозь время» – Верхнядзвінская ЦДБ Віцебскай вобласці, «Юныя героі саракавых-паракавых», «Беларускі Матросаў», «Марылі пра шчасце хлапчукі», «Юныя назаўсёды» – Мастоўская РДБ і Кміцянская сельская бібліятэка Навагрудскай РЦБС Гродзенскай вобласці. Апошні быў прысвечаны 75-годдзю з дня нараджэння Марата Казея. Пры падрыхтоўцы мерап-

рыемстваў бібліятэкары шырока выкарыстоўвалі краязнаўчы матэрыял, які нясе ў сабе неацэнны патэнцыял патрыятычнага выхавання, вылучаецца моцаю эмацыянальнага ўздзеяння. У ліку такіх – урок, які правяла бібліятэкар Яромінскай сельскай ДБ. На ім ішла размова пра жыццё і подзвігі аднавяскоўкі, імем якой названа адна з вуліц вёскі. Яна здзейсніла такі ж подзвіг, як і Зоя Касмадзям’янская.

Побач з бібліятэчнымі формамі работы бібліятэкары актыўна выкарыстоўвалі ўсё, што нясе ідэю патрыятызму: арганізацыю сустрэч з ветэранамі, правядзенне паходаў, экскурсій па месцах, звязаных з ваеннымі дзеяннямі, да брацкіх захаванняў, абеліскаў, а таксама фарміраванне з чытачоў атрадаў шэфскай дапамогі ўдзельнікам вайны (Асінаўская с/б Віцебскай РЦБС) і дагляду за помнікамі загінуўшым воінам (Заронаўская с/б Віцебскай РЦБС).

Сустрэча з ветэранамі «Навечна ў сэрцы народным» адбылася ў Далгінаўскай бібліятэцы Міёрскай РЦБС, «Без памяці не можа быць сумлення» – у клубе «Нашчадкі» пры Міёрскай ДБ Гродзенскай вобласці, у бібліятэках – № 5, № 13, № 15 ЦСДБ г. Мінска – «Памяць і боль перажытага», «Гартаючы памяці старонкі».

Тэма Вялікай Айчыннай вайны, гераізму беларускага народа знайшла шырокае адлюстраванне ў праграмах Тыдня дзіцячай і юнацкай кнігі.

Руплівая работа бібліятэчных калектываў да 60-годдзя вызвалення Беларусі была адзначана, напрыклад, калектыву Пастаўскай ДБ ім. У. Дубоўкі Віцебскай вобласці, які Упраўленне культуры аблвыканкома ўзнагародзіла Ганаровай граматай і бібліятэчкай кнігі.

У полі зроку бібліятэк знаходзіліся таксама і іншыя напрамкі дзейнасці – распаўсюджванне ў асяродку дзяцей і падлеткаў краязнаўчых ведаў, развіццё эстэтычнага і літаратурнага густу юных чытачоў. Усё большая ўвага надавалася інфармацыйнай падтрымцы навучальнага працэсу. Бібліятэкі ўдзельнічалі ў студзеньскіх і жнівеньскіх педагогічных чытаннях, раскрывалі праз кніжныя выстаўкі фонды бібліятэк у дапамогу вывучэнню школьных дысцыплін, арганізавалі работу клубаў педагогічнай накіраванасці, у прыватнасці, клуба «Педагогічныя сустрэчы» пры ДБ № 14 г. Мінска, адкрывалі цэнтры інфармацыі ў дапамогу школьнай адукацыі. Такі цэнтр у 2004 г. быў адкрыты пры Смаргонскай РДБ Гродзенскай вобласці.

Чацвёрты год у межах доўгатэрміновай праграмы «Библиотека – центр дополнительного образования», разлічанай на 2000–2007 гг., працавалі ў справаздачным годзе ЦГБ імя К.Маркса і ЦДБ імя А.С.Пушкіна г. Магілёва, а таксама Крычаўская РДБ Магілёўскай вобласці. Апошняя, згодна праграме, арганізавала ў бібліятэцы інфармацыйныя цэнтры – для педагогаў, вучняў і бацькоў.

Набіраў моц, асабліва пасля падпісання «Праграмы супрацоўніцтва Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Беларускай Праваслаўнай Царквы ў галіне культуры і творчай дзейнасці, аховы, адраджэння і развіцця гістарычнай і культурнай спадчыны», самы малады напрамак работы – далучэнне да праваслаўнай культуры і веры продкаў. Дзіцячыя бібліятэкі г. Мінска вялі работу па духоўнаму адраджэнню пад дэвізам «Каб душу акрыляў духоўнасці свет». Дзіцячая бібліятэка № 2 г. Гомеля правяла ўрокі духоўнасці, шэраг бібліятэк Кіраўскай ЦБС Магілёўскай вобласці – гутаркі-роздумы, часы пазнання «О религии и церкви», бібліятэкі г. Бабруйска – цыкл мерапрыемстваў «Из тьмы веков светлеющие лики», г. Гродна – «Выхаванне духоўнасці». Апошні ўключаў літаратурныя чытанні па кнізе У.Ліпскага «Як Бог стварыў свет», конкурс дзіцячага малюнка «Гартаючы Біблію». Фонды дзіцячых бібліятэк з дапамогай рэгіянальных епархій у 2004 г. па-

поўніліся выданнямі праваслаўнай тэматыкі, у некаторых бібліятэках былі аформлены пастаянныя выстаўкі такой літаратуры. У дзіцячай бібліятэцы г. Гродна яна прадстаўлена на кніжнай выстаўцы «Духоўныя пасевы». Шэраг бібліятэк у 2004 г. далучыўся да ўдзелу ў рэспубліканскім конкурсе «Православныя святыні роднаго края» і Кірыла-Мефодзіеўскіх чытаньняў 2004 г.

У разглядаемы перыяд абслугоўваньнем чытачоў-дзяцей, арганізацыяй іх чытаньня, асветнай работай займалася 1175 бібліятэчных работнікаў, што на 1,8 % менш, чым у папярэднім годзе. Па адукацыі ў складзе бібліятэчных работнікаў таксама адбыліся змены: лічба спецыялістаў з вышэйшай бібліятэчнай адукацыяй паменшылася на 16 чалавек, ці на 3,6%, ня зменнай адносна папярэдняга перыяду засталася іх колькасць у бібліятэках Віцебскай вобласці.

Такім чынам, аналіз дзейнасці дзіцячых бібліятэк рэспублікі ў 2004 г. паказвае, што адмоўная статыстыка па-ранейшаму была характэрна для большасці паказчыкаў: скараціўся асноўны рэсурс – фонд, аб'ём новых паступленняў, а таксама колькасць карыстальнікаў бібліятэк. Адзначана распаўсюджванне тэндэнцыі да скарачэння колькасці карыстальнікаў на бібліятэкі такіх гарадоў, як Мінск і Гомель, што з'яўляецца сімптомам яе далейшага пашырэння. У структуры чытацкай аўдыторыі працягваўся працэс памяншэння долі чытачоў малодшага ўзросту. Станоўчую дынаміку меў паказчык наведванняў. Захаваць яго бібліятэкі могуць пры ўмове рэгулярнага і якаснага абнаўлення фондаў, пашырэння рэпертуару новых паступленняў, іх новага складу, поўнай камп'ютарызацыі бібліятэк, адкрыцця медыятэк, прадстаўлення новых відаў бібліятэчна-інфармацыйных паслуг і г.д. Дзіцячыя бібліятэкі прадстаўлялі насельніцтву сваю установу як сацыяльны інстытут, які здольны выконваць задачу садзейнічання інтэлектуальнаму развіццю і станаўленню асобы дзіцяці, ахове яго правоў, арганізацыі доступу да інфармацыі, якая забяспечвае адукацыйныя патрэбы дзяцей і падлеткаў, спрыяе іх гарманічнаму інтэлектуальнаму, духоўнаму, эстэтычнаму развіццю, фарміраванню грамадзяніна, нясе адказнасць за інфармацыйную бяспеку чытачоў-дзяцей, за іх чытанне.

Касілава Н.М., галоўны бібліятэкар аддзела бібліятэчнага ўстаўлення Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

На адрас рэдакцыі прыйшло пісьмо ад бібліятэкара сельскай бібліятэкі Асіповіцкага раёна **Варабей Л.І.** Асноўныя пытанні:

- аб тэмпературным рэжыме, які павінен захоўвацца ў бібліятэцы;
- аб ускладанні на бібліятэкара абавязкаў па захаванню і выдачы паліва для кацельнай сельскага клуба, дзе знаходзіцца бібліятэка.

К вопросу о температурном режиме в помещении библиотеки, при котором может находиться библиотекарь.

1) Санитарно-гигиенические и эстетические условия труда являются общими для работников умственного труда и заключаются в необходимости соблюдения чистоты помещения и на рабочих местах, соответствующих гигиеническим нормам температуры внутри помещения (18-20°C), относительной влажности воздуха (30-50%), освещенности, уровня шума (до 40 дБ). (Справочник библиографа / Науч. ред. А.Н. Ваннеев, В.А. Минкина. – СПб., 2002. – С. 477.)

2) При устройстве систем кондиционирования воздуха и систем приточной вентиляции в качестве расчетных параметров воздуха для помещений и лекционных залов следует принимать: в холодный период (температуру воздуха 20±1,5°C, относительную влажность 45±7%, в теплый период (при устройстве системы кондиционирования воздуха) – температуру воздуха от +23 до +25±1,5°C, относительную влажность от 55 до 45 %±7%.

Для помещений книгохранилищ: в холодный период (температуру воздуха 18±1°C, относительную влажность – 55±5%, в теплый период (при устройстве системы кондиционирования воздуха) – температуру воздуха 18±1°C, относительную влажность – 55±5%.

В теплый период при устройстве системы вентиляции температуру воздуха в помещениях следует принимать, в соответствии с действующими нормами, на 3°C выше расчетной наружной температуры для вентиляции. (Правила техники безопасности в библиотеках / Мин-во культуры СССР. – М., 1976.)

3). Оптимальная температура хранения фонда +17–20°C, относительная влажность воздуха 55%, для микрофильма – 30%. Температура выноса па сухому тэрмометру псіхрометра, а вільготнасць – па псіхраметрычнай табліцы на падставе рознасці тэмператур сухога і вільготнага тэрмометраў. (Інструкцыя па ўліку і захаванасці бібліятэчных фондаў у Рэспубліцы Беларусь / Мін-ва культуры РБ; Нац. б-ка Беларусі. – Мн., 2002. – С.28.)

К вопросу о дополнительной нагрузке на библиотекаря

Комментарий к Трудовому кодексу Республики Беларусь / Под общ. ред. Г.А. Василевича. – 3-е изд., перераб. и доп. – Мн., 2005. – 1136 с.

Ст. 20. Запрещение требовать выполнения работы, не обусловленной трудовым договором.

Наниматель не вправе требовать от работника выполнения работы, не обусловленной трудовым договором, за исключением случаев, предусмотренных законодательными актами.

1. Статья подчеркивает значение четкого оформления трудового договора, запрещает требовать от работника выполнения работы, не обусловленной трудовым договором.

При заключении трудового договора определяется трудовая функция работника. Работник обязуется выполнять работу по определенной одной или нескольким профессиям, специальностям или должностям соответствующей квалификации согласно штатному расписанию, а наниматель обязуется предоставить работнику обусловленную трудовым договором работу.

Круг обязанностей, которые должен выполнять каждый работник по своей профессии, специальности, квалификации или должности, определяется Единым тарифно-квалификационным справочником работ и профессий рабочих, а также Единым квалификационным справочником должностей служащих, утвержденным постановлением Министерства труда и социальной защиты РБ от 30 марта 2004 г. № 32, должностными инструкциями, положениями, техническими правилами, регламентами.

2. Наниматель обязан организовать труд работников, чтобы каждый работал по своей специальности и квалификации в соответствии с трудовым договором.

Наниматель не вправе в одностороннем порядке изменить условия трудового договора о трудовой функции, то есть требовать выполнения работы, не обусловленной трудовым договором. Работник вправе не выполнять работы, не обусловленные трудовым договором (по другой профессии, специальности, должности). В ином случае, то есть при согласии работника выполнять работу по другой профессии, специальности, квалификации, должности по сравнению с обусловленными в трудовом договоре, будет иметь место перевод.

Трудовой кодекс Республики Беларусь / Сост В.Г. Гавриленко. – Мн., 2004. – 174 с.

Статья 13. Запрещение принудительного труда. Пункт 2. Принудительным трудом считается работа, требуемая от работника под угрозой применения какого-либо насильственного воздействия, в том числе в качестве метода мобилизации и использования рабочей силы для нужд экономического развития.

Статья 35. Основания прекращения трудового договора. Трудовой договор может быть прекращен только по основаниям, предусмотренным настоящим Кодексом. В нем не предусмотрено прекращение трудового договора на основании отказа работника выполнять трудовые функции другой профессии.

Ответ подготовила Национальная библиотека Беларуси